

Raport de arhitectură - Structurile arheologice de pe strada Franceză

Virgil Apostol,
Ștefan Bâlici, Claudia Apostol

1. Structurile arheologice de pe str. Franceză

Tronsonul cuprins între Calea Victorie și strada Poștei

Vestigiile arheologice descoperite fac parte din structura de epocă medievală și modernă a centrului Bucureștiului - demolată cu ocazia realizării la sfârșitul secolului al XIX-lea a marilor programe publice. Ridicarea între 1894 și 1900 a Palatului Poștelor și Telegrafelor, cunoscută ca fiind făcută pe locul fostului han Constantin Vodă, a afectat de fapt mult mai multe construcții, dintre care și cele care alcătuiau frontul nordic al uliței Ișlicarilor și care au făcut obiectul cercetărilor arheologice actuale. Din informațiile cuprinse în planurile istorice¹ din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, frontul nordic al uliței Ișlicarilor nu era complet ocupat de construcții. Un edificiu de colț construit în continuarea frontului dinspre Podul Mogoșoaiei al hanului Constantin Vodă definea intersecția și frontul străzii Franceze până la un drum de acces spre zona sudică a hanului. Apoi, trei grupări de case construite distanțat conturau aliniamentul străzii până la biserica Sf. Dumitru. Ruinele acestor alcătuirii au fost reperate prin cercetarea arheologică, însă o serie de detalii și informații noi conturează configurația necunoscută a acestei zone între momentul realizării planurilor de către maiorul Borroczyński și construirea Palatului Poștelor.

1.1. Zona de racord între Podul Mogoșoaiei și Ulița Ișlicarilor

Frontul nordic al vechii ulițe (Z1) a fost reperat la o distanță de aprox. 5,80m față de actualul front al străzii Franceze. Zidul Z1, împreună cu zidurile Z2, Z3, Z4 definesc o înșiruire de 3 încăperi ale construcției de colț (*casă 1*) de la intersecția Podului Mogoșoaiei cu ulița Ișlicari. Suprapunerea planurilor istorice pe situația arheologică a relevat faptul că între clădirea de colț și următoarea clădire exista la jumătatea secolului al XIX-lea un drum de acces spre Hanul Constantin Vodă. O situație diferită de cea oferită de sursele iconografice este continuarea zidului Z1 până în zidul construcției vecine (*casă 2*), ceea ce presupune existența unei porți³ spre Hanul Constantin Vodă, al cărei gol este posibil să se fi terminat într-un arc de zidărie care astfel ar fi necesitat o fundație continuă. Acestei ipoteze i se poate circumscrie și existența pavajului din cărămidă (...x13x5cm) așezată pe cant pe un pat gros

---

¹ Planul Hanului Constantin Vodă, realizat în anul 1848 de maiorul Borroczyński, Arhivele Statului, Județul Ilfov - inv. 2342 - vol. I. Planuri A-N., Dosar 38 - Planul Hanului Constantin Vodă - 30 martie 1848 (Borosin); *Planul Borroczyński*, 1847-1852.

² Chiar și informațiile din planurile realizate de maiorul Borroczyński au cu caracter general, dat fiind faptul că planul detaliat al acestei zone (caroul 50) a fost pierdut, rămânând doar planul de încadrare. Totuși, pentru primul tronson al străzii, releveul realizat tot de maiorul Borroczyński (vezi *supra* 1) completează o parte a informațiilor. La această situație se adaugă faptul că până la momentul ridicării Palatului Poștelor, nu există o ridicare topografică care să vorbească despre dinamica acestei zone, încă activă chiar și după ce Hanul Constantin Vodă fusese parțial sau total demolat.

³ Un anunț din ziarul „Vestitorul Românesc” din anul 1864 localizează prăvălia unui comerciant „în ulița Franțoească, peste drum de poarta Hanului Constantin Vodă”, „Vestitorul Românesc”, 1864, p. 384, *apud*. George Potra, *Istoricul Hanurilor Bucureștene*, 1985, p. 62.

de mortar (10cm), care poate reprezenta urma finisajului uliței de acces spre Hanul Constantin Vodă.

Zidurile acestei construcții sunt realizate din cărămidă de 29x14x4,5cm legată cu mortar nisipos, cu agregate mari, alcătuiind rosturi groase de 3,5-4cm. Mare parte a structurilor conservate fac parte din fundație - o parte zidită direct din groapă (lată de ~1,20m și adâncă de ~1m) și o parte zidită probabil din șanțul de fundare (lată de 0,90m și înaltă de ~0,60m). Deasupra fundațiilor au fost detectate și urmele firave ale elevației, lată de ~ 70cm.

Urmele unor edificări anterioare au fost descoperite în zona *parcelelor 2 și 3*, fiind reprezentate de fragmente de ziduri (Z5, Z11) și amenajări desființate (*amenajare 1*) sau trasee de ziduri preluate la nivelul fundației (Z13, Z14, Z15).

1.2. Ruinele construcțiilor din frontul nordic al Uliței Ișlicarilor

De-a lungul străzii, pe distanța dintre drumul de acces spre Hanul Constantin Vodă și colțul sud-estic al Palatului Poștelor, au fost descoperite două grupări de construcții, una în vecinătatea drumului de acces și alta izolată.

Configurația primei grupări este similară reprezentărilor din Planul Borroczyn (planul de încadrare și releveul Hanului) - casa *Domnului Păhărniceanu (casă 2)* și o casă, mai mică, lipită la calcan (*casă 3?*). Ambele construcții pare să fi avut ziduri de delimitare a proprietății înspre stradă (continuarea lui Z1, Z16).

Construcțiile sunt realizate din cărămidă (26x13,5x4cm), zidită cu mortar (rost 2-3 cm), cu fundații adânci (1-1,5m), peste structuri anterioare preluate (Z11, Z13, Z14, Z15) sau desființate (Z 11), ori acolo unde terenul nu a fost ferm, fundațiile au fost prevăzute cu arce de descărcare (Z9).

Cea de-a doua grupare relevă existența a două faze distincte de edificare. Una formată din două construcții alăturate (*casă 4, casă 5*) ieșite ușor față de aliniamentul descris de construcțiile prezentate anterior și o altă construcție (*casă 6*), de dată mai recentă retrasă de vechiul aliniament cu aproximativ 2 m.

Casa 4 este compusă spre vechea stradă din două încăperi delimitate de zidurile Z 22, 23, 24, 25. *Casa 5* este compusă din două încăperi și un spațiu îngust, probabil un hol de distribuție lateral. Zidurile celor două construcții, realizate din cărămidă de 26x13,5x4,5cm legată cu mortar de var (rost 2 cm), au fundații cu adâncimi diferite⁴, consolidate local cu arce de descărcare. La est de gruparea celor două case au fost identificate urmele unor structuri de zidărie (Z33, Z35, Z36), dărâmturi (*dărâmtură 2*), care pot fi interpretate ca urme ale unor delimitări spre spațiul public al proprietăților vecine și urmele unui nivel de călcare contemporan. Urmele unor construcții adosate (Z22, Z22?) sau fragmente de structuri anterioare au fost descoperite parțial în zona învecinată la vest cu *casa 4*. De asemenea, urmele certe ale unor structuri anterioare au fost descoperite în zona *încăperii 2 a casei 5*: zidul Z32 (lat de 30 cm și adânc 60 cm) realizat din cărămidă zidită cu mortar și urmele unei dărâmturi căpăcuite de cărămizi (*dărâmtură 1*).

Casa 6 este descrisă de două ziduri perpendiculare realizate din cărămidă înaltă (27x13x7 cm) legată cu mortar. Configurația elementelor conservate sugerează existența unei construcții cu subsol boltit, cu arce dublouri și cu răsflători spre spațiul public. Zidurile Z17, Z34, situate la est, respectiv la vest de *casa 6* pot reprezenta urmele unor delimitări din momentul probabil al retragerii aliniamentului.

În locul fostei intrări în aripa sudică a Palatului Poștei a fost descoperită fundația treptelor, realizată din cărămidă (27,5x13x8cm) zidită cu mortar, un fragment din treptele de piatră și un fragment de zid (Z18) suprapus de structura de rezistență a aparatului de acces.

⁴ Zidul de pe aliniament al *casei 4* (Z23) este mai adânc decât zidul de compartimentare și zidurile laterale (Z24, Z25, Z26).

1.3. Ruina construcției din fața bisericii Sf. Dumitru (casă 7)

La intersecția dintre strada Franceză și mai noua stradă a Poștei se găsea până la începutul secolului XX o construcție în formă de „L” situată în fața bisericii Sf. Dumitru. Reprezentanțele din documentele istorice⁵ descriu acest ansamblu ca fiind o construcție aparținând bisericii, unde era probabil găzduit și turnul - clopotniță.

Structurile de zidărie⁶ descoperite parțial⁷ sunt rezultatul a două etape constructive. Prima fază este reprezentată de un spațiu dreptunghiular acoperit cu o boltă longitudinală din care se păstrează, de-a lungul zidului Z35, dar și în masa zidurilor Z36, Z37 urmele nașterilor bolții. În interiorul acestui perimetru a fost descoperită o amenajare circulară ulterioară –cuptor sau sobă(?)⁸ prevăzută cu o gură de alimentare.

Spațiul boltit, împreună cu amenajarea, au fost părăsite în urma unei distrugerii puternice, fragmentele de boltă, arce dublouri, ziduri fiind descoperite *in situ*, prăbușite în interiorul acestuia. Reconfigurarea construcției s-a făcut prin ridicarea zidului Z38 care a presupus restrângerea suprafeței construcției, dictată probabil de reglementări urbanistice.

2. Structurile arheologice de pe str. Franceză

Tronsonul cuprins între strada Pictor N. Tonitza și strada Șelari

Structurile arheologice descoperite pe suprafața acestui sector din strada Franceză conturează amprenta străzii anterioară configurației moștenită astăzi și descriu fragmentar traseului podului de lemn (*stradă 1*) care a supraviețuit probabil până în prima jumătate a secolului al XIX-lea.

Informațiile înregistrate descriu o stradă cu o lățime cuprinsă între 6,5 m și 8,3 m, încadrată de construcții cu fundații adânci. Retragerea frontului actual cu aproximativ 2 m față de aliniamentul descris de ruinele descoperite a survenit probabil în urma unor reglementări urbanistice puse în aplicare după distrugerea de la mijlocul secolului al XIX-lea.

3. Recomandări privind conservarea și valorificarea vestigiilor arheologice descoperite pe str. Franceză

1. Nici o structură arheologică nu va fi demolată pentru realizarea infrastructurii din Proiectul de reabilitare a zonei pilot a Centrului istoric.

2. Cercetarea frontului sudic al străzii Franceze pe tronsonul din fața Palatului Poștelor este esențială pentru înțelegerea configurației actuale din zona învecinată fostei intrări în aripa sudică a edificiului public ridicat la sfârșitul secolului al XIX-lea.

3. Cele două straturi importante ale configurației istorice – fronturile străzii Franceze și edificiul Palatului Poștelor trebuie integrate și puse în valoare în proiectul de pavare al străzii prin trasarea vechiului front și a intrării în aripa laterală sudică a Palatului Poștelor.

4. Vechea intrare spre hanul Constantin Vodă va trebui subliniată special în cadrul aliniamentului istoric trasat în pavaj.

5. Se impune conservarea și punerea în valoare într-o amenajare a vestigiilor *casei 7* după finalizarea cercetărilor arheologice care se vor extinde în strada Poștei.

---

⁵ *ibidem* nota 4

⁶ Zidurile sunt realizate din cărămidă de 23,5x11x3cm legată cu mortar așezat în straturi groase (3-4cm)

⁷ Cercetarea acestui ansamblu va fi continuată odată cu lansarea cercetărilor arheologice de pe strada Poștei.

⁸ Amenajarea (amenajare 3) este realizată din cărămidă (22,5x11-12x3,5-4cm) legată cu pământ.